

підтримки, інформаційна та кадрова підтримка, а також стимулювання зовнішньо-економічної діяльності. Розвиток цих напрямків визначить успішну перспективу для малого бізнесу в Україні, сприяючи розвитку економічного та інноваційного потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Проект «Про затвердження Порядку розслідування страхових випадків та обґрунтованості виплати матеріального забезпечення». Додаток 2. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/>.
3. Сидорук І.С. Аналіз стану та проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 18. С. 67-72. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/18.12>.
4. Стан та перспективи малого й середнього бізнесу. URL: <https://advanter.ua/blog/stan-ta-perspektivi-malogo-j-serednogo-biznesu>.

Сосюра А. Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У багатьох країнах світу підприємницька діяльність стикається з великою кількістю перешкод, що заважають їй розвиватися в повному обсязі. Серед таких проблем можна виділити тіньову економіку, що існує в економічних системах всіх країн, не залежно від рівня їхнього розвитку, проте різниться масштаб та розгалуженість тіньового сектору.

Тіньова економіка являє собою діяльність, спрямовану на одержання доходу, який не відображається в офіційних документах, державній статистиці. Саме це і порушує рівновагу ринку та загрожує завдати збитків державі та підприємствам, які функціонують в межах правового поля. Проте тіньовий сектор має не тільки негативні наслідки, слід сказати, що йому притаманні й позитивні, які теж вносять вагомий внесок у економіку країн.

Позитивним наслідком є стабілізаційний ефект, адже для деяких соціальних груп тіньова діяльність виступає стабілізуючим чинником. Перш за все тіньова

економіка дозволяє вести господарську діяльність більш ефективно, адже приховування прибутків від оподаткування робить можливим збільшення чистого прибутку на 20-40%. Підприємство отримує суттєві конкурентні переваги в порівнянні з тими, хто додержується законів оподаткування, адже має дуже широкі можливості впливу на кінцеву ціну продукції або послуг. Діяльність в тіньовому секторі економіки дуже часто дозволяє дрібним підприємствам вирішити доволі багато проблем, таких як: недостатня підтримка держави, адміністративні бар'єри, дуже сильне податкове навантаження тощо.

Тіньова економіка також дає можливість отримання додаткових доходів офіційним працівникам підприємств – так звана заробітна плата «в конвертах», яка не оподатковується. А офіційно не враховану, другу роботу, мають близько 15-25% працевлаштованих жителів України. Таким чином тіньова економіка грає роль стабілізатора соціального стану, адже вона створює нові робочі місця, збільшує кількість джерел доходу, вирівнює різницю в доходах, знижує напругу в суспільстві.

Проте, незважаючи на всі позитивні риси тіньової економіки, вона все ж має більше негативних наслідків, що проявляються у дестабілізаційному ефекті. Тіньова економіка підриває основи офіційного механізму оподаткування. Частина доходу йде на офіційні податки, але є також частина, що використовується для хабарництва, плати за переведення грошей у готівку та ін. В результаті до державної казни надходить набагато менше коштів ніж могло бути і це призводить до пригнічення «легальних» підприємців, які змушені компенсувати державні втрати за рахунок збільшення податків. А це в свою чергу призводить до збільшення цін на товари та послуги і страждає населення.

Також за рахунок надмірної експлуатації виробничих потужностей, що також є результатом тіньової діяльності, спостерігається старіння обладнання, швидке зношування і як наслідок – зниження конкурентоспроможності та підвищення ризику виникнення надзвичайних ситуацій.

Внаслідок зниження купівельної спроможності громадян дуже швидко розвивається інфляція, що суттєво підвищує рівень економічної небезпеки. Тіньова діяльність порушує виробничі процеси легальної економіки, послаблюючи дисципліну та мотивацію робітників. Наслідком є посилення розриву між доходами різних верств населення. В Україні ступінь диференціації доходів

дуже високий: доходи найбагатших верств населення у 15-20 разів перевищують доходи бідних. Цей показник є характерним для країн, що мають розвинений тіньовий сектор економіки [1].

Українська тіньова економіка в симбіозі з корупцією завдає серйозної шкоди діловому та інвестиційному клімату країни, знижує репутацію національного підприємництва на світовій арені. Несерйозне відношення до існуючої проблеми може призвести до ще більш масштабних наслідків. Економічні, організаційні та правові заходи, інститути та механізми податкової політики – це те, що відіграє головну роль у мінімізації тіньової економіки та корупції. Найважливішою частиною боротьби є ведення управлінської діяльності тільки в законних межах на всіх рівнях управління. Для зменшення масштабу нелегальної діяльності та знаходження чинників, що впливають на рішення платників податків щодо сплати податків варто сприяти створенню сприятливого підприємницького клімату, що буде підвищувати економічний розвиток, ініціативність підприємців [2].

Детінізацію економіки України можна здійснити за допомогою низки заходів, таких як: заохочення легальної діяльності, розвиток конкурентного середовища, ефективний державний контроль підприємницької діяльності, стимулювання безготівкового обігу грошей. Ретроспективний аналіз тіньової економіки дозволяє сказати, що повної ліквідації тіньового сектору економіки не вдалося досягти ніколи і вірогідність його знищення у майбутньому вкрай низька. Проте, уряди країн всіма силами намагаються звести до мінімуму частку «темної» економіки [3].

Не дивлячись на те, що тіньова економіка має і позитивні наслідки, вона все ж таки є дуже негативним явищем, саме тому її потрібно викорінювати із системи національної економіки. В протидії тіньовій економіці та підвищенні економічної безпеки головною ціллю відповідної державної політики на всіх етапах розвитку має бути формування достатньо високоефективного апарату активної державної протидії, робота якого буде забезпечувати широкі можливості для розвитку легального сектору економіки.

Список використаних джерел:

1. Перерва, П., Романчик, Т., Ткачов, М. і Гришко, Н. Двоїстий характер впливу тіньової економіки на рівень економічної безпеки. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2022. №1. С. 63–69.

**« ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2024:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ »**

2. Євтушенко Г.В. Управління процесами оподаткування суб'єктів господарювання у забезпеченні ефективності розвитку підприємництва. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 1 (81). С. 192-198.
3. Кононенко Л. Тіньова економіка та соціально-економічна безпека держави. *Актуальні питання права і соціально-економічних відносин: збірник наукових статей*. 2023. С. 342-348.